

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

"Karen" เป็นคำภาษาอังกฤษที่ชาวต่างชาติใช้เรียกชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง แต่คนไทยในภาคกลางเรียกว่า "กะเหรี่ยง" พม่าเรียกว่า "คะยีน" คนไทยในภาคเหนือ และคนไทยใหญ่ในรัฐฉานของพม่าเรียกว่า "ยาง" และชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเรียกตัวเองว่า "ป่าเกะญอ" ซึ่งมีความหมายว่า "คน" (Schrock 1970 : 793; Renald 1980 : 11)

นักชาติพันธุ์วิทยาได้จัดแบ่งชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเป็นสาขาหนึ่งของชนกลุ่มทิเบต - พม่า ซึ่งมีถิ่นแดนเดิมอยู่ในด้านตะวันออกของทิเบต ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศจีนเมื่อ 733 ปีก่อนพุทธกาล หรือประมาณ 238 ปีล่วงมาแล้ว ชาวจีนเรียกว่าชนชาติโจว ภายหลังถูกกษัตริย์ในราชวงศ์จิ้นรุกรานเมื่อปี พ.ศ. 207 พวกมันแตกพ่ายหนีลงมาอยู่ตามแม่น้ำแยงซี เกิดปะทะกับชนชาติไท จึงถอยร่นลงมาตามลำน้ำโขงและแม่น้ำสาละวินในเขตประเทศพม่า (สมัย สุทธิธรรม, 2530 : 71)

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเมื่อใดไม่มีหลักฐานปรากฏชัด แต่เชื่อกันว่าอยู่มาตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์ นักวิชาการ (Ijima, 1979 : 100; Keyes, 1979 : 29; บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 1963 : 66) มีความเห็นตรงกันว่า ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยนานมากกว่า 200 ปี ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 พวก คือ (ดูแผนภูมิแสดงการอพยพชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงสู่ประเทศไทย หน้า 5)

1. พวกที่อพยพเข้ามาจากพม่าตอนเหนือกระจายอยู่ในท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ตาก
2. พวกหนึ่งอพยพมาจากพม่าทางด้านเทือกเขาตะนาวศรี อาศัยอยู่ทางด้านชายแดนตั้งแต่ตอนใต้ของจังหวัดตากลงไปถึงเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ (ลำจวน, 2512 : 74)

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 4 เผ่า ได้แก่ กะเหรี่ยงเผ่าสะกอ กะเหรี่ยงเผ่าปัว กะเหรี่ยงเผ่ากะเว้ และกะเหรี่ยงเผ่าตองสูหรือพะโอ ในจำนวนทั้งหมดนี้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงสะกามีจำนวนมากที่สุด (สมัย สุทธิธรรม, 2530 : 6) ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเป็นชาวเขาเผ่าที่มีจำนวนมากที่สุดในจำนวนชาวเขาที่มีอยู่ในประเทศไทย ข้อมูลการสำรวจประชากรชาวเขาในปี พ.ศ. 2532 ของศูนย์วิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสำรวจประชากรชาวเขาทุก ๆ 2 ปี พบว่ามีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่มากที่สุดคือ 88,161 คน (ศูนย์วิจัยชาวเขา, 2533 : 1) (ตารางที่ 1 ข้อมูลตัวเลขประชากรชาวเขาหน้าที 6)

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการนับถือศาสนาที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองคือ มีความเชื่อเกี่ยวกับการถือผีบรรพบุรุษ มีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ รวมทั้งมีความเชื่อเกี่ยวกับ "ยั่ว" ว่าเกี่ยวกับกำเนิดของชนชาติกะเหรี่ยงนั้น "ยั่ว" เป็นผู้สร้างชนชาติกะเหรี่ยงขึ้นมา และชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเชื่อว่ามีผีอยู่ทั่วไป ต้องบูชาเช่นสรวงจึงจะทำให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข มีผลผลิตทางการเกษตรดี ไม่เจ็บป่วยร่างกายแข็งแรง (Ijima, 1979 : 106; Rajah, 1984 : 356; Mischung, 1980 : 54)

นอกจากความเชื่อเกี่ยวกับการถือผี ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงยังมีความเชื่อในเรื่องขวัญหรือวิญญาณ หรือที่เรียกในภาษากะเหรี่ยงว่า "กะลา" โดยชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีความเชื่อไว้ในร่างกายของคนเรามีขวัญอยู่ 37 ขวัญ อยู่ในส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และขวัญมีส่วนทำให้ร่างกายเกิดอาการเจ็บป่วยหรือตายได้ หากขวัญของคนเราหนีหรือหายไปจากร่างกาย (Rajah, 1984:349) หากขวัญหนีหายไปและทำให้ร่างกายเจ็บป่วยจะต้องทำพิธีเรียกขวัญ "ก้อกะลา" โดยการใช้ไข่ 1 ฟอง ไก่ 1 คู่ ด้ายสายสิญจน์สำหรับมัดมือ และข้าวสาร 1 ถ้วย เพื่อประกอบพิธีเรียกขวัญให้กลับมายังร่างกายและหายจากการเจ็บป่วย

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงยังมีความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง การทำนายโชคชะตา โดยการเสี่ยงทายเมล็ดข้าวเปลือกหรือการทำนายกระดูกไก่ เช่น เมื่อเกิดการเจ็บป่วยขึ้นโดยไม่ทราบสาเหตุของการเจ็บป่วยและวิธีการแก้ไข

ความเชื่อเกี่ยวกับการถือผีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีผลดีต่อความเป็นอยู่ของสังคมชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมาก เพราะเป็นรากฐานสำคัญในโครงสร้างสังคมและวิถีการดำเนินชีวิต เป็นบ่อเกิดของคุณธรรมนานัปการ ตลอดจนก่อให้เกิดข้อห้ามจารีตต่าง ๆ ที่ใช้เป็นกฎสังคมในการห้ามประพฤติกฎปฏิบัติต่าง ๆ เพราะชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเชื่อว่าผีเห็นเสมอ และจะลงโทษพวกเขาให้เกิดการเจ็บป่วยหรือทำให้เกิดความเสียหายแก่ผลผลิตทางการเกษตรหรือสัตว์เลี้ยงได้หากพวกเขากระทำความผิด ด้วยเหตุนี้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงจึงไม่กล้ากระทำความผิด

แต่เมื่อมีการเผยแพร่วิทยาศาสตร์และศาสนาคริสต์เข้าไปในหมู่บ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงปรากฏว่า มีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงได้เปลี่ยนไปนับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์กันเป็นอย่างมาก มีการละทิ้งศาสนาและความเชื่อเดิม (Lebar : 1964; Young : 1974; Ijima : 1979; Keyes : 1979; Mischung : 1980; Renald : 1980; Haglund : 1984)

จากข้อมูลการสำรวจในประเทศพม่าเมื่อปี พ.ศ. 1913 พบว่า ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ส่วนมากจะนับถือศาสนาพุทธ โดยได้รับอิทธิพลจากชนชาติมอญ คือมีจำนวนถึงร้อยละ 67 ของประชากรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) และร้อยละ 25 ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 8 ที่เหลือเป็นพวกที่ยังคงถือผี (Lebar, 1964 : 62) ในประเทศไทยชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) โดยทั่วไปถือว่าตนเองนับถือศาสนาพุทธ แต่มีประมาณ 10,000 คน ที่เปลี่ยนมานับถือคริสต์ศาสนา (สุนทรีย์ ศีลนัฒน์, 2524 : 168) ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ในจังหวัดเชียงใหม่จากการสำรวจพบว่ามีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) นับถือศาสนาพุทธมากกว่าศาสนาคริสต์ และชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธเป็นชาวเขาที่นับถือทั้งศาสนาพุทธและยังคงถือผีควบคู่ไปด้วยไม่ได้ทำการตัดผี แต่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์จะนับถือศาสนาคริสต์เพียงศาสนาเดียว และได้ทำการตัดผีแล้ว ตัวเลขจากการสำรวจพบว่าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในจังหวัดเชียงใหม่ที่นับถือพุทธศาสนา และยังคงถือผีมีร้อยละ 78.63 ส่วนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์มีร้อยละ 21.37 (ประวิตร โภธิศาสตร์, 2530 : 79) ไม่มีข้อมูลที่สำรวจแยกแยะระหว่างชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่ถือผีและชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธแต่เพียงอย่างเดียว

การศึกษาปัจจัยการเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ในหมู่บ้านภาคเหนือของประเทศไทย เป็นการศึกษาการเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) โดยมีเป้าหมายที่จะวิเคราะห์วิจัยถึงสาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) เปลี่ยนศาสนาไปยอมรับนับถือศาสนาอื่น เลิกการถือผีที่ยึดถือกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ ศาสนาเป็นจิตสำนึก ระบบคิดและความเชื่อที่มนุษย์สร้างขึ้นมา มนุษย์ไม่ว่าจะชาติใดภาษาใดก็เป็นคนมีศาสนากันทั้งสิ้น และศาสนาที่พวกเขา นับถือก็ถูกกำหนดไว้ตั้งแต่เกิดมา พ่อแม่ปู่ย่าตายายนับถือศาสนาอะไรลูกที่เกิดมาก็จะนับถือศาสนาไปตามนั้น การเปลี่ยนศาสนาไม่ใช่เป็นเรื่องที่เปลี่ยนกันง่าย ๆ ตามปกติใครเกิดในศาสนาใดก็นับถือศาสนานั้น (เสฐียรโกเศศ, 2531 : 3 - 4) ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าการเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ไปนับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาคริสต์นั้นมีปัจจัยอะไรที่ทำให้พวกเขาเปลี่ยนศาสนา และการเปลี่ยนศาสนาย่อมมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความคิด ความเชื่อ การประพฤติปฏิบัติตามความเชื่อที่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ได้เคยปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิแสดงการอพยพของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเข้าสู่ประเทศไทย

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : ดัดแปลงจาก Gordon Young, The Hill Tribes of Northern Thailand
(Bangkok : The Siam Society Press, 1962, p.x)

ตารางที่ 1 ข้อมูลตัวเลขประชากรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในประเทศไทย

กาญจนบุรี	18,358	คน
กำแพงเพชร	883	คน
เชียงราย	5,483	คน
เชียงใหม่	88,161	คน
ตาก	49,726	คน
น่าน	-	
ประจวบคีรีขันธ์	748	คน
พิษณุโลก	-	
เพชรบุรี	3,003	คน
เพชรบูรณ์	-	
พะเยา	-	
แพร่	7,566	คน
แม่ฮ่องสอน	70,080	คน
ราชบุรี	5,849	คน
ลำปาง	3,351	คน
ลำพูน	21,883	คน
สุโขทัย	606	คน
สุพรรณบุรี	1,123	คน
อุทัยธานี	2,363	คน

(ศูนย์วิจัยชาวเขา : 2533)

ความสำคัญของปัญหา

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่ง ที่ในสายตาของรัฐบาลเห็นว่าเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งที่มีปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคง เพราะเป็นกลุ่มชนที่มีเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ แตกต่างไปจากชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ (ชัชฎภัย บุรุษพันธ์, 2519 : 3) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการอยู่ร่วมกันด้วยความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ทำให้เกิดการแบ่งแยกพวกเขาพวกเรา รัฐบาลไทยจึงได้มีนโยบายที่จะทำให้ชาวเขามีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับคนไทย โดยการให้พระพุทธรูปเป็นสื่อในการบูรณาการตามโครงการพระธรรมจาริก เพื่อวัตถุประสงค์ให้ชาวเขามีความเข้าใจอันดีกับชาวไทย เพื่อฝึกอบรมชาวเขาให้มีความเชื่อและความประพฤติตามวิถีชีวิตชาวพุทธเช่นคนไทยทั่วไป ให้มีความจงรักภักดีต่อประเทศไทย (Keyes, 1971 : 31) และเช่นกันเมื่อประมาณปี ค.ศ. 1830 ได้มีการเผยแพร่คริสต์ศาสนาในหมู่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในประเทศไทย โดยผ่านทางประเทศพม่า ได้มีคณะมิชชันนารีที่เป็นทั้งคนต่างชาติและกะเหรี่ยงในพม่าเข้ามาเผยแพร่เพื่อชักชวนให้กะเหรี่ยงในประเทศไทยยอมรับและเปลี่ยนศาสนามานับถือศาสนาคริสต์

การเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนา เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยากที่สุดในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Steward, 1963 : 62) เพราะเป็นสิ่งที่นับถือสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ แต่การเปลี่ยนศาสนาอาจเกิดขึ้นได้หากศาสนาใหม่นั้นสามารถสนองความต้องการที่ผู้เปลี่ยนศาสนาต้องการได้ และการเปลี่ยนศาสนาย่อมมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนความเชื่อที่มีอยู่เดิม การเปลี่ยนศาสนาในชนชาติอื่น ๆ ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ เพราะศาสนาถือเป็นเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่ยากในการเปลี่ยนแปลง แต่พบว่าการเปลี่ยนศาสนาในชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีให้เห็นอยู่ทั่วไป จนได้มีนักวิชาการเช่น Keyes (1979), Kunstadter (1979) ได้กล่าวสรุปว่า ในหมู่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ศาสนา ไม่ใช่เอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่แสดงถึงความเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) หากเป็นจริงตามข้อสรุปนั้นอะไรที่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ยึดถือร่วมกัน และแสดงถึงความเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ที่เรียกตนเองว่า "ปาเกอะญอ" การศึกษาการเปลี่ยนศาสนา

ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเป็นการศึกษาถึงลักษณะความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) เพื่อให้ทราบถึงลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) และศึกษาถึงปัจจัยในการเปลี่ยนศาสนาไปนับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาคริสต์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาการเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ในหมู่บ้านภาคเหนือของประเทศไทย เปรียบเทียบระหว่างศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาประเพณีความเชื่อเดิมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ)
2. เพื่อศึกษาปัจจัยในการเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) เปรียบเทียบศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์
3. เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังการเปลี่ยนศาสนา
4. เพื่อศึกษาถึงเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ที่ยังคงมีอยู่ในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังการเปลี่ยนศาสนา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาการเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ในหมู่บ้านภาคเหนือของประเทศไทย ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาวิจัยชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ในเขตหมู่บ้านแม่ไต้ หมู่ที่ 2 ตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

เหตุผลของการเลือกที่ทำการศึกษาที่หมู่บ้านแม่ไต้ เพราะที่หมู่บ้านแม่ไต้เป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ที่ประกอบด้วยกัน 4 กลุ่มบ้าน คือ บ้านแม่ไต้โรงเรียน บ้านแม่ไต้กลาง บ้านแม่ไต้โน และบ้านแม่ลาเอก แต่ละกลุ่มบ้านจะอยู่ห่างกันประมาณ 1-2 กิโลเมตร มีครัวเรือนทั้งหมด 47 หลังคาเรือน นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาพุทธควบคู่กับการถือผี และศาสนาคริสต์ และ

อาศัยอยู่ปะปนกัน นอกจากนี้ภายในหมู่บ้านแม่โตยังเป็นที่ตั้งของวัด (อาศรม) ตามโครงการ พระธรรมจาริก และมีโบสถ์ของศาสนาคริสต์ ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้ศึกษาได้เลือกทำการศึกษา ที่หมู่บ้านนี้ แม้ว่าระยะทางในการเดินทางไปหมู่บ้านค่อนข้างลำบากเพราะห่างไกลและไม่มีไฟฟ้าใช้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะสังคม ความเชื่อ ประเพณีปฏิบัติเดิมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ)
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการยอมรับและเปลี่ยนศาสนา
3. ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ภายหลังการเปลี่ยนศาสนา
4. ทำให้ทราบถึงเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่ยังคงอยู่ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ)
5. ผลของการวิจัยนี้อาจเป็นแนวทางหนึ่งในการศึกษาและเข้าใจชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงได้ เพราะทำให้ทราบถึงความเชื่อและการเปลี่ยนความเชื่อเพื่อรับสิ่งใหม่ที่เข้ามาภายหลัง

นิยามศัพท์

1. ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมายถึง ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ที่หมู่บ้านแม่โต
2. การเปลี่ยนศาสนา หมายถึง การเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงจากการนับถือผีมานับถือพุทธศาสนา หรือคริสต์ศาสนา
3. หมู่บ้านแม่โต หมายถึง หมู่บ้านแม่โต หมู่ที่ 2 ตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 กลุ่มบ้าน คือ บ้านแม่โตโรงเรียน บ้านแม่โตกลาง บ้านแม่โตโน และบ้านแม่ลาเอก หากต้องการจะกล่าวแยกเรียกชื่อแต่ละกลุ่มบ้านผู้ศึกษาจะเรียกชื่อของแต่ละกลุ่มบ้าน
4. คริสต์ศาสนา หมายถึง คริสต์ศาสนานิกายแบปติสต์ ซึ่งเป็นนิกายหนึ่งของคริสต์ศาสนา